

הַלְבוּשׁ קְרִיאַת שְׁמַע סִימָן עַט

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ב]

וְקָבְלוּ חֲזו"ל שְׁפָתָהּ שֶׁל אָדָם הוּא ד' אֲמוֹת¹¹.

11) וביאר הלבוש (כ"א) שכיון שארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום, כגון לענין מציאה או גט או שבת, על כן הן נחשבות כביתו ורשותו שהוא חונה בהם. יבטעם שיעור זה כתב השו"ע הרב (ס"א), שארבע אמות הן מקומו של אדם כשישכב יפשוט ידיו ורגליו.

[משנ"ב ס"ק ה]

פֶּתַח הַמִּקְוֵה אֲרָבָהּ דְּדִינּוּ פְּלִפְנֵי, וְאַלְיָה רַבָּה פֶּתַח דְּדִינּוּ¹² פֶּתַח הַצְּדִיקִין וְסָגִי בְּד' אֲמוֹת¹³.

12) ולגבי צואה עוברת, כתב בבית הלל לעיל (סי' עו ס"א ד"ה העבירו) שבצירוף דעת הפוסקים שצואה עוברת דינה קל יותר, יש להקל בצדדים שלפניו כדעת הא"ר.

13) ולענין צדדים שלפניו, הביא לקמן (סי' קב ס"ק טז) שנחלקו המג"א והא"ר בדין זה, שדעת המג"א שאף בהם אסור לעבור ולעמוד לפני המתפלל, ואילו דעת הא"ר שכיון שאינם ממש לפניו, מותר לעבור ולעמוד בהם לפני המתפלל. אך לא הביא שם את דברי החיי אדם שמה שרואה בלא הטיית הראש לצדדין לכל הדעות נחשב כלפניו.

[משנ"ב ס"ק ז]

דְּצִרִיף לְנֶהָר מְאֹד בְּשַׁעַת קְדוּשָׁה לְבָנָה בְּרַחֲבוֹת¹⁴ וכו', עָלָיו הַפְּתוּחַ אוֹמֵר וְיִבְדְּקֵר הַזֶּה פְּאָרְכִי כִּי יָמִים¹⁵.

14) ומשום כך כתב לקמן (סי' תכו ס"ק כא) שמי שאינו יכול לקדש את הלבנה בחוץ מחמת שהמקום אינו נקי, יקדש בביתו דרך חלון.

15) ואם אינו נזהר בכך, כתבו הגר"א (אמרי נועם ברכות כד, ב ד"ה כי) והשו"ע הרב (סי' פה ס"א) שנענש בכרת, ועליו הכתוב אומר (במדבר טו לא) "כי דבר ה' בזה וגו' הכרת תכרת". ובבית הלל לקמן (סי' פג ס"ה ד"ה אין) הוסיף שראה במי שזולזל והיה לו חדר מיוחד להתפנות בו והיה ריח רע בכל החדר, ושם קבע את ספריו, שנענש שבנו יצא לתרבות רעה וככך התחלל גופו על הבריות.

[משנ"ב ס"ק ז]

דְּהָיִי בְּאֵלָיו מִתְפַּלֵּל כֹּל אֶחָד עֶשֶׂה לְעֶצְמוֹ¹⁶ וכו', לְעֵנֹת אֶמֶן עַל

בְּרַפְתְּ הַשְּׁלִימֵי-צְבוּר, וְאֶסוּר לְהִיּוֹת צוֹאֵה לְפָנָיו¹⁷.

16) וכן לענין העומד כנגד ערוה, כתב לעיל (סי' עה ס"ק כט) שאין חבירו יכול להוציאו מדין 'שומע כעונה', כיון שאינו יכול לענות בעצמו. אמנם לענין הנצרך לנקביו, הסתפק בבית הלל לקמן (סי' קד ס"ז ד"ה ויהיה) אם יכול חבירו להוציאו מדין 'שומע כעונה', כיון שלמנהגינו 'שומע כעונה' לא נחשב כדיבור ממש, עיין שם.

17) ולענין ציבור שהתפללו במקום שיש לחוש בו לצואה ולאחר חזרת הש"ץ מצאו שם צואה, כתב בשו"ת התעוררות תשובה (ח"א סי' נז) שיחזור הש"ץ מיד ויתפלל שוב בקול רם והציבור יתפללו עמו.

[משנ"ב ס"ק ש]

וְכֵן בְּבִרְפַת קְרִיאַת שְׁמַע¹⁸.

18) ואם שהה כדי לגמור מתחילת 'וצר אור' עד 'גאל ישראל', כתב לעיל (סי' סה ס"ק ה) שיחזור מתחילת הברכה.

[משנ"ב ס"ק ח]

יֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא יַעֲנֶה אֶמֶן כְּשֵׁי שׁ צוֹאֵה מִפְּסָקַת בִּינְיָהִם¹⁹.

19) וכן אם עבודת כוכבים או עובד כוכבים מפסיקים בינו לבין עשרה אנשים שאומרים קדיש, כתב שם (ס"ק סה) שלא יענה אמן.

[משנ"ב ס"ק יא]

וְגַם שֶׁהוּא רַחֵב ד' עַל ד' טַפְחִים²⁰ וכו', כִּי יֵשׁ פְּלִגְמַת הָאֲחֵרוֹנִים בְּיָהּ²¹.

20) שיעור זה הוא רק לגבי צואה, אבל לגבי מי רגלים, כתב התהלה לדוד (ס"ק א) שכיון שאיסורם רק מדרבנן, יש להקל בהם שאין צריך רוחב ארבעה טפחים.

21) ונחלקו בכך הבי"ח והט"ז (ס"ק ג), שדעה הבי"ח שצריך שיהיה רחב ארבעה על ארבעה טפחים, כשב שלענין שבת רק כשרחב ארבעה על ארבעה טפחים נחשב לרשות היחיד, אבל הט"ז כתב שאין ראייה משבת, שכן שם צריך להחשיבו כרשות ולכן צריך ארבעה על ארבעה טפחים, אבל כאן די בהפסק, ואין צריך לכך ארבעה על ארבעה טפחים.

יום ב' ח' שבט תשע"ו

באר הגולה קיב

ג ויהושע ו' ע"ד
ד רמב"ם פ"ג ג
מלכות קריאת שמע
ה בכלי שם
ו קרא"ש שם

הלכות קריאת שמע סימן עט

לו חלי שאינו מריח, צריך להרחיק ארבע אמות ממקום שיקלה הריח למי שמריח. *ומלפניו צריך להרחיק (ג) *מלא עיניו. (ד) *אפלו (ה) בלילה *או שהוא סימא (תשובת הרשב"א סי' קסח ובי' בסם הרי"ו) שאינו רואה אותה, צריך להרחיק עד מקום שאינו יכול לראות ביום. *וְאִם הוּא מַצְדוֹ (ה) דינו (ב) כמלאצחריי: הגה שליחצבור המתפלל, וצוואה בבית־המנסות או בבית שמתפלל שם, אפלו הוא לאצחריי בכל הבית, צריך לשתק (ו) *עד שיוציאנה, מאחר שמוציא רבים (ז) ידי חובתו, (ח) ואי אפשר שלא יהא אחד מן הקהל *בתוף (ט) ארבע אמות של (א) הצוואה (הגהות מרדכי החדשים פרק מי שמתו). *ועין לקמן סוף סימן צ (ועין לקמן סימן פז בדין צוואה בבית): ב (י) היתמה (יא) במקום גבוה (ד) עשרה טפחים או נמוך עשרה, *או שהיתה בבית

באר היטב

אעפ"י שהצוואה נפסקת ביניהם ובין הש"ץ יכולים להתדור פניהם. מיהו בסי' נה סעיף כ כתב י"א דלא יענה אמן כשיש צוואה מפסקת ביניהם. וכתב ט"ו דבמ"ר נגלים שפיר יש להתיר בשצחיקו כל הקהל מה ד"א ע"ש, ומ"א כתב דאם הוא בפסקו דוקנה דאינו מוציא י"ח פתח לש"ץ לומר כדרכו אם הוא הריץ ל"א ממקום שקלה הריח ע"ש: (ז) * טפחים. והוא דאיכא רחב ד' טפחים על ד' טפחים דהרי מקום חשוב, בית, וט"ו חולק עליו וכ' דע"פ שאינו רחב ד"ט הרי

באר הגולה

משמע שהוא מדאורחא: * ומלפניו צריך להרחיק וכו'. עין פמ"א דאם שפחה דהרשב"א הוא מדאורחא, ד"לא יראה כף ערות דבר" קאי נמי אצוואה לרדה, ותלי דכתוב בראיה, אבל להרא"ש לא הוי רק מדרבנן. ובפרי"ק נקדים מסתפק בנה להרא"ש. ומסתמך אבניהם בסעודת קטן א וכן מהפרי תדש ושאר אחרונים שהובאו באשל"ב אברהם סעיף קטן א משמע דאף להרא"ש הוא מדאורחא, עין שם. ומכל מקום אף אי נימא דהוא מדאורחא, אין מחיב להתרחק בכמלא עיניו רק אי ידע שיש שם צוואה אף על"פ שאין רואה אותה בעיניו, מה שאין כן בספק, ויש פומירין אם הוא מקום שראוי להסתפק, עין ב"ד לקמן סימן פא ובמשנה ברורה שם: * מלא עיניו. והנה אין צריך במקום שקלה הריח, אלא כיון שאינו יכול לראותה הרי מתנה קדוש [הגרי"ו]: * או שהוא סימא. פשוט דסימא צריך לשער בכמלא עיניו דאם ביטניו ישאר אנשים בלילה שאינו רואה, לכאורה צריך כל אדם לשער לפי ראותו של יום, אם יש לו ראה גדולה או קטנה, ועין עוד, דלענין צוואה לכלי עלמא לא מהני התנות פנים לחוד בלא גופו שיהא זה נחשב כמו צוואה לאצחריי; לא מבני לדעת ה"ט"ו ושאר אחרונים לעיל בסוף סימן עה דגם בערוה לא מהני ויכלישפן צוואה, ואפלו לבעה סביביוסף דלדידה מהני שם התנות פנים לחוד, וכמו שקמב הפריי קמדיס, שאני מהם דעצמית עין גם כן מהני לדידה, מה שאין כן בענינו דעצמית עין וסימא אסור, גם זה אסור, כמבאר להמעין שם דקהבית'יוסף שקולין הם עצמית עין והתנות פנים: * עד שיוציאנה. עין במשנה ברורה כמה שכתבנו דאם עוסק עתה בפסקו דוקנה: לכאורה הוא הדין אם הש"ץ עוסק בקריאת שמע ובכחיתו אין להשתקו, דהרי אין אנו נוהגין עתה להוציא בנה ידי חובה, ואף אם נזדמן שהוא לאחד בתוף ד' אמותיו, ומתנות זה לא יוכל לגמר הכרכות קדם התנו ולענות אמן על ברפת התנו, מה אכפת להתנו בנה, הלא צריך לאמר הכרכות ותקריאת'שמע בשביל עצמו, ואינו דומה לתנות הש"ץ בומננו, שעקרה נתקן בשביל העבור וכדמזכר בסיון כד סעיף ד. ואין ראה מפגן אברהם להפך ממה דנקט דוקא פסקו דוקנה, דהוא קאי לתקומות שנתהגין להוציא ידי חובה בכרכות קריאת שמע, לזה קאמר בסוגי דומיה, דבנה אין תרף להוציא ידי חובה, כדמזכר בלשנה עין שם בברכיו דהוה עקר טעם שלו, ואם כן בומננו הוא הדין קריאת שמע ובכרכותיה. וצריך עיון, ולענין מירגלים אם נזדמן בעת קריאת שמע ובכרכותיה חזן ל' אמותיו של הש"ץ, בודאי יש להקל שלא להודיעו וקדלטה: * בתוף ארבע אמות של הצוואה.

משנה ברורה

של אדם הוא ד' אמות⁽¹⁾, ואם יגיע ריח רע מהצוואה בתוף ד' אמותיו הרי אין כל מקום חנינו בקרשה: (ג) מלא עיניו. עין בפריימגדים שכתב, דלהרשב"א דוקא דבור אסור בתוף כמלא עיניו, אבל להנהר בדבר-הנהר מפר אם הוא חוץ לד' אמות ממקום שקלה הריח; ולהרא"ש יש לעין בנה. דאפשר דאסור מן התורה או מדרבנן. עין שם: (ד) אפלו בלילה. על-כן (ב) אסור לאמר אפלו בלילה קריאת שמע או שאר כל דבר שבקדשה לפני הבתים, כי דרך להיות שם צוואה, וכל-שכן בהצור: (ה) דינו כמלאצחריי. ומכל מקום להתחלה (א) יזהר לילך כדי שיהיה הצוואה מלאצחריי, ואז סגי בד' אמות, ואם אי אפשר רק בטרחתא יתרא, סגי גם לצדדין כדי אמות כמו מלאצחריי; והני מלי צדדין ממש, אבל צדדין שלפניו נגנו רין שטאקין סרוחים הנמשכים לארץ הרחוב וכהאי גוונא], כתב מהגן אברהם דינו כלפניו, ואלהי ובה כתב דינו⁽²⁾ כמן הצדדין וסגי בד' אמות⁽³⁾. וכתב החי"א דמה שרואה בלא השנית ראשו לצדדין, לכלי עלמא דינו כלפניו. עוד כתב, דצריך לזהר מאד בשעת קדוש לבנה ברחובות⁽⁴⁾, ש"ירין שטאקין" סרוחין נמשכין לארץ הרחוב מצדדין, שאפלו הם ברחוק ד' אמות הרי נמשכין גם מלפניו ואסור כמלא עיניו, וכל-שכן שצריך להרחיק ד' אמות ממקום שקלה הריח, ומוטב שלא לקרש כלל. ונתנהו מלהעביר דברי קדשה במקום שאינו נקי, עליו כתוב אומר "ובדבר הנה תאריכו ימים"⁽⁵⁾: (ו) עד שיוציאנה. ואם על-ידיהו שהה השליחצבור כדי לגמר פלה, ולא הנה בתוף ד' אמותיו, (ד) לא יחזר לראש: (ז) ידי חובתו. רוצה לומר, דהרי קאלו מתפלל כל אחד עתה לעצמו⁽⁶⁾, ואף (ח) דאין נוהגין שכל יחיד ויחיד מתפלל לעצמו, מכל מקום הלא צריך כל יחיד ויחיד לענות אמן על ברפת השליחצבור, ואסור להיות צוואה לפניו⁽⁷⁾. ואם הש"ץ (י) עוסק עתה בפסקו דוקנה, דאינו מוציא ידי חובה ואין שם ענות אמן, מפר לו לאמר כדרכו, אם הוא הריץ לד' אמותיו ממקום שקלה הריח, ואם הוא בתוף ד' אמותיו צריך לשחק, ואפלו אם שהה כדי לגמר פלה (1) אינו חוזר רק למקום שפסקו, וכן (ב) בכרכות קריאת שמע⁽⁸⁾, אבל (ג) בכרכות קריאת שמע ובתפלה בלחש. השוהה כדי לגמר פלה (י) [מראש התפלה עד סופה] והנה הצוואה בתוף ד' אמותיו, חוזר לראש, ומשצריך לפי הקורא: (ח) ואי אפשר. ואם ארע (יא) ששום אדם אינו יושב בתוף ד' אמות של הצוואה, מפר להתפלל, ואף על-פ"י שהצוואה מפסקת ביניהם ובין הש"ץ יכולין להתדור פניהם כדי שלא יהא לפניהם, דאסור כמלא עיניו. מיהו, בסימן נה סעיף כ כתב: יש אומרים דלא יענה אמן כשיש צוואה מפסקת ביניהם⁽⁹⁾, ועין שם מה שכתבנו בנה: (ט) ארבע אמות וכו'. רוצה לומר, ממקום שקלה הריח. ואם מינוק השתין מים בבית־המנסות, גם כן: שהק השליחצבור ונמחין עד שיטילו בתו מים או יכסוהו או ירחיקו כל הקהל מהו (י) ד' אמות [ט"ו ופמ"ג ודה"ח]. ועין מה שכתבנו בבאר הלכה, דאם המירגלים הרי חוץ לד' אמות של הש"ץ, אפשר היש לסמוך על סברת המקלים שאין צריך להודיעו; ומכל מקום יראו הקהל להתרחק או לכסות או להטיל מים, דאי לא הכי לא יוכלו לענות אמן: ב (י) היתה וכו'. והוא הדין להפך, (יא) אם הוא הנה עומד על המקום הגבוה והצוואה נשא למטה בארץ. ועין לקמן סימן פו במשנה ברורה בדין אם הנה שוכב על מטה גבוה עשרה ותחתיה או לפניו עומד גוף של רעי, ועוד ענינים השוכים לעסוף זה: (יא) במקום גבוה וכו'. וגם שהוא רחב ד' על ד' טפחים⁽¹⁰⁾ דהרי מקום חשוב. ובדעבד אם לא הנה רחב ד' על ד', גם כן אינו צריך לחזור ולהתפלל רק בתורת נדבה, כי יש פלגתת האחרונים בנה⁽¹¹⁾ [דה"ח]:

שער הציון

(3) ט"ו ועין פריימגדים: (ג) אחרונים: (ד) פריימגדים נשאר בנה בצורך עיון: (ה) עלת'תמיד ואלהי רבה: (ו) מגן אברהם: (ז) בסימן נג במגן אברהם: (ח) לעיל בסיון סה במשנה ברורה ובבאר הלכה עיי"ש: (ט) דרך החיים: (י) בסימן סה עיי"ש: (יא) מגן אברהם: (יב) ונראה לי דאף אם מפסיקים בין הקהל ונש"ץ אין לחש בנה להתחיר כהמש"אומרים דימן נה סעיף כ, ותקורב אלי דגם המש"אומרים הנ"ל מורים, וכמו שכתבתי בבאר הלכה שם: (יג) חיי אדם ומאמר מרדכי:

הלבנות קריאת שמע סימן עט

אחד והוא (יב) בבית (ס) אחר, אצלו הפתח פתוח ויושב (י) (יא) בצדה ורואה אותה, אם אין לה ריח כולל לקרות. דכיון שהיא ברשות אחרת קרינן בה שפיר ויהיה מחנך קדוש להרא"ש. *אצל להרשב"א (יד) *דוקא כשאינו (טו) וראה (י) *אותה. (טז) ואם יש לה ריח, (יז) *לא מהני הפסקה (יח) *ולא שנוי רשות. ה"לש אומרים, דכי היכי דהפסקה מועלת לצואה עצמה הכי נמי מועלת לריח רע (ט) *שלה: ג *חצר קטנה שנספרצה במלואה לגדולה והגדולה עודפת עליה מן הצדדים, קטנה לא חשיבא בבית בפני עצמה כיון שנספרצה במלואה לגדולה, אכל הגדולה, כיון שפתיחה עודפים על של קטנה מצד זה ומצד זה, חשיבא בבית בפני עצמה. הלכך אם צואה בגדולה, אסור לקרות בקטנה עד *שירחיק (כ) בפשעור, ואם צואה בקטנה, מתיר לקרות בגדולה בלא הרחקה (כא) *אם אין מגיע לו (ט) ריח רע: ד *צואת פלב וחזיר, *אם נתן בהם עורות, מרחיקים מהם כמו מצואת אדם, ואם לאו, דינם

ד רב"ם שם ח רבנן יונה ורוא"ש בשם רבנן ערפי"ט ע"י רבנן צ"ב ל' נכות כ"ה

באר היטב

מ"א: (ט) שלה. אם העבירו צואה בבית ונשאר עדין ריח רע בבית, יש להחמיר. מיהו נ"ל דמי שאינו מריח סמוך לקרות פנה, מ"א: (ט) ריח רע. כל שדורך בני-אדם להצטער מאותו הריח, כ"מ. ולה"ל כסע"ף ב

משנה ברורה

(יב) בבית אחר. פרוש, בחדר אחר: (יג) בצדה. פרוש, אצל מקום הפתח. ואין חלוק (יד) בין יש שם דלת או לא²⁸². ואם הכניס ראשו למקום שיש שם הצואה, לכלי עלמא אסור ואפילו בעוצם עיניו [מ"א כ"י ע"ד ור"ח], וכן להפך, אם הצואה והאדם בבית והוציא ראשו חוץ לבית או חוץ לחלון, גם כן אסור לקרות²⁸³. דשידורן ראשו בחדר רב²⁸⁴ [שם]: (יד) דוקא כשאינו וכו'. טעמו, דסבירא לה דקרא ד"ולא יראה" קאי גם כן אאסיר צואה האמור בתחלת המקרא. ואם הוא רואה אותה (טו) דרך חלון של זכוכית, לכלי עלמא שרי, וכדלעיל בריש סימן עו, עין שם. ואם מעצים עיניו או בלילה, (טז) יש אומרים דשרי בזה לכלי עלמא, כיון שהוא ברשות אחר, (יז) ויש אוסרין²⁸⁵, ובשעת הדחק שאינו יכול להחזיר פניו (יח) יש לסמוך על דעת המקלן. (יט) אולם כשאינו יכול לראות הצואה מחמת גבהו או עמקו, לכלי עלמא שרי בזה: (טו) וראה אותה. ולכן אסור לדבר דברי קדשה והוא מסתכל דרך חלון פתוח אם רואה האשפות [ורין ששאקין] שברחובות (כ) או שחזיר עומד לפני חלונו, אף-על-פי שאין מגיע לו ריח רע. וצריך לזהר בזה בשעת קדוש לבנה דרך חלון פתוח (או על גאנקעס), אלא צריך שעל-כל-פנים יעצים עיניו, וזו אם אין ריח רע מגיע לו מהר, ובמקום שמשקף בזה אם הוא אפשר, מתיר, דהוי ספק ספקא שמה הלכה כהרא"ש, ומכל מקום להתחלה כיון יותר שיעצים עיניו מהיות טוב וגו' [ח"א]. ועין בבאור הלכה: (טז) ואם יש וכו'. וידועה זו פסקו האחרונים²⁸⁶: (יז) לא מהני. וצוה לומר, ובכענין ד' אמות ממקום שקלה הריח. ויש מקלן דבנה די עד מקום שיכלה הריח לכד²⁸⁷, ועין בבאור הלכה: (יח) ולא שנוי רשות. על-כן (כא) מי שמתפלל בבית והריח ריח רע ממקום אחר, יפסיק וישתא עד שיעבר הריח. ימי שיש לו חלי שאינו מריח, אפשר שיש (כב) להקל בזה במקום הדחק: (יט) שלה. אם העבירו צואה בבית ונשאר עדין ריח רע בבית, יש להחמיר²⁸⁸; מיהו נראה לי דמי שאינו מריח מתוך לקרות בזה [מ"א]: ג (כ) בפשעור. הינו ד' אמות ממקום שקלה הריח³⁰, כן מוכח בבית-יוסף, ועין בבאור הלכה: (כא) אם אין וכו'. קתם בדעה קמיתא שפסע"ף הקודם:

באור הלכה

עין משנה ברורה בטה שכתבנו והוא נדון אם הטיח השתין מים וכו'. ובספר מור וקציעה כתב, דאם זינוק השתין מים בעוד שהש"ץ מתפלל בקול רם ואין הש"ץ יודע, אין להשתיקו, ועקר טעמו הוא: כיון דאסור מירגלים אינו אלא מרובבון, מפני כבוד העבור ראוי להקטיר על דירתו. ובאמת קשה לרחות בזה כל האחרונים שלא חזקו סבא זו, משמע ולא סבירא להו, אם לא שהמירגלים הוא מאיזה חולה המטפס לנאסו, שבוטאי יש לזהר שלא לגלות, שלא לבשו. ומכל מקום אם הוא חוץ לד' אמותיו של הש"ץ. לפי מה שאין אנו נוהגין היום לצאת בתפלת הש"ץ. אפשר ויש לסמוך להקל במירגלים שלא להודיע להש"ץ להשתיקו. ואם היה המירגלים בתוך ד' אמותיו של הש"ץ, ועד שהביאו מים להטיל בהן שמה כדי לגמור כל התפלה, אי צריך לחזור לראש בשביל זה, עין לעיל בסימן עח בבאור הלכה: * אצל להרשב"א וכו'. בבית-יוסף משמע דלעקר הלכה תפסין כהרא"ש, וכן כתב העל"ת סמיר, ומדברי השלחן-ערך משמע שמוצד יותר להרשב"א. כי פסק הפרי"מגדים בשם מהר"ח זכ"י וכן כתב אלה רבה. ובח"י אדם משמע דהוא ספקא דדינא, וכן נכון: * דוקא כשאינו רואה. והיהו מתיר בכל גונו, כיון דנפקא לן דק מילא וראה" לא חמיר מנגד עונה דקמא לן דהרהור מתיר [פמ"ג וח"א]: * אותה. עין במשנה ברורה שכתבנו דאם מעצים עיניו או בלילה, שרי בזה לכלי עלמא, כן כתב מהר"ח אברהם, וטעמו, דכיון שהיא ברשות בפני עצמו ואינו רואה לה, אין כאן מיוסם "מחנך קדוש" ולא משום "ולא יראה כד ערות דבר". ובפרי"מגדים הקשה על דינו, לפי מה שכתבנו לעיל בסוף סימן עה מסקנת האחרונים לענין אסור ערות, דאפילו בעוצם עיניו אית בה גם כן משום "ולא יראה כד" וגו', הוא הדין דאפילו בענינו ד' אמותיו בזה, ולא שרי אלא כשאנו יכול לקרות הצואה מחמת גבהו או עמקו. ואמנם לפי מה שמוצד הפרי"מגדים בסימן עה, דאפילו בערוה גופא אם הוא ברשות אחרת מתיר לכלי עלמא בעוצם עיניו, אין כאן שום קשיא, על-כן יש להקל בשעת הדחק, ובכלא הכי הלא תרבה תופסין כהרא"ש והוי ספק-ספקא, וכן כתב הדרך-הימים. והנה כשהוא מתפלל, וחזיר עובר לפני החלון הפתוח, נראה לי דבזה לכלי עלמא יש להקל כשעוצם עיניו, ויש לערוך לזה עוד דעת הב"ח לעיל בסימן עו דסבירא לה דבעוזה עוברת די ברה"א אמות אף לפניו, וכלשון כשהוא ברשות אחר, ובלא צוית עין נכון להחמיר וכן המנהג: * לא מהני הפסקה. רוצה לומר, מה שהזכיר בתחלה בשתיקה על מקום גבוה עשה טפחים. והנה לט"ו בודאי ניקח. דסבירא לה דאין אנו צריכין שתיקה רחב ד' אף-על-פי-כן חשיב הפסק, אצל לה"ב דסבירא לה שתיקה ג"כ רחב ד' על ד', אם-כן קמה מקרי זה בשם הפסקה, וקלא גם זה הוא רשות בפני עצמו; וצריך עיון קצת: * ולא שנוי רשות. עין במשנה ברורה סע"ף קטן יז מה שכתבנו בענין ד' אמות וכו', הוא דעת הטובש והגרא והסמ"א אדם. והש"מקלן הוא הפרישה והאלה רבה והדרך-הימים והשלחן-שלמה, והפרי"מגדים במשקצות-הזהב ה' נשאר בערוך עיון, וכן במקשה והריח נודף, גם כן דעות בין הפוסקים, מה שכתבנו בשם הבית-יוסף. ולפלא על השליט הגדול הבית-יוסף, אין פשיטא לה זה כל-כך, ולא נכר אשר לפי דברי רש"י בערוכין צ"ב ע"א ד"ה אסור לזרע, שפרש דכל הקטנה נחשבת למקום הפתח של הגדולה, עין שם, ממילא יהיה הדין גם כן לענין צואה, דאם הצואה בגדולה ואין חוק ד' אמות מן הפתח, ממילא אסור בכל הקטנה. דבחד פתחא מחתינהו שם הגמרא ע"ש, וכן גמב הרשב"א שם בהדיא והתוספות שם עמוד ב ד"ה שאמלמי, אף דבתחלה רצו לרחות פרוש רש"י, מכל מקום הלא לבסוף הכריחו דפרוש רש"י עקר, אצ"ל יש לנו שלשה עמודים לדיון זה, ולא נכר קלל את שטתם, לא בזה ולא ביונה-דעה סימן רצו סע"ף מט לענין כלאים, וצריך עיון. אחר-כך מצאתי בספר יגשר טוב שהקשה גם כן קשיא³¹⁴: * אם אין מגיע לו ריח רע. עין במשנה ברורה. ועין בפרי"מגדים שפרש דברי המחבר דהכונה שאין מגיע ריח רע ככלל בהגדולה, דאם היה מגיע היה אסור אפילו אם לא הגיע הריח עד לו. לפי מה שפסק הטובש למעלה דגם בזה בענין דוקא ד' אמות ממקום שקלה הריח: * אם נתן בהם עורות. מלשון זה משמע דאפילו אם נשל אחר-כך העורות מהן ותכבש ונשל הריח רע גם כן שם צואה עליהן, ומלשון תלמודי רבנן יונה בענין זה לא משמע לאוהרה פן, עין שם. ועין בטה שכתבנו

שער הציון

(ד) פרי"מגדים: (טו) פרי"מגדים: (טז) מגן-אברהם: (יז) אלה רבה (יח) דרך-הימים: (יט) אלה רבה ודרך-הימים: (כ) עין באור הלכה דיש להחמיר אפילו בעובר: (כא) בית-יוסף: (כב) כי האלה רבה מדמה ללילה שנוכר כסע"ף קטן יז, ויש הדרך-הימים מתיר בשעת הדחק, ואפשר דשם משום דמצד-פנין לזה דעת הרא"ש, וצריך עיון:

הַלְכוּת קְרִיאַת שְׁמַע סִימָן עַט

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יג]

בין יש שם דלת או לא²².

שם. ואם הוא מקום שקודם סוכות היו רגילים להתפנות שם, כתב בביה"ל לקמן (סי' פג ס"א ד"ה ויראה) שחייב לבדוק את המקום אם הוא נקי, ואם לא בדק אסור לברך ולקדש שם.

[משנ"ב ס"ק יז]

יש מקלצין דבנה די עד מקום שיקלה הרים לבד²⁷.

27) ולגבי ריח רע היוצא מתוך בית כסא המוקף מחיצות, סתם לקמן (סי' פג ס"ק ה) שצריך להרחיק ארבע אמות מהמקום שכלה הריח, וביאר בביה"ל שם (ס"א ד"ה אם) שיש אומרים שבמחיצת בית הכסא מודים כולם שאינה מועילה להפסיק מפני הריח הרע, ולכן צריך להרחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח.

[משנ"ב ס"ק יט]

יש להקמיר²⁸.

28) אמנם הורה הגר"ח קניבסקי (אשי ישראל בסוף הספר תשובה עג) שדינו כריח רע שאין לו עיקר.

[ביה"ל ד"ה ולא שנוי]

וקמו שכתבנו לעיל בהקדמה אות ז²⁹.

29) וכן לענין צואה מכוסה, הביא במשנ"ב לעיל (סי' עו ס"ק ג) את דברי הפמ"ג שדי בכך שאין מגיע אליו ריח, וכתב שבסי' עט נשאר הפמ"ג בצ"ע. וכתב במשנ"ב לקמן (סי' צ ס"ק פד) לגבי צואה מכוסה, שאין לו להפסיק בדיבור באמצע תפילתו אם אין מגיע אליו ריח רע.

ולומר דברים שבקדושה סמוך לתינוק הלבוש חיתול ואין ידוע אם יש בו צואה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' ר אות ב) שמוותר ואין צריך לחוש שמא יש בו צואה מכוסה, אבל אם ודאי יש שם צואה שגורמת לריח רע, צריך להרחיק ארבע אמות ממקום שכלה הריח. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ו תשובה יד), והוסיף שאם יודע שיש שם צואה, חייב לבדוק שאין מגיע ממנה ריח רע. מאידך, דעת הגרי"ש אלישיב (חזאת הברכה פט"ז) שגם כשידוע שיש שם ריח רע היוצא מצואה מכוסה, די להרחיק למקום שהריח כלה, ומ"מ לכתחילה אין לסמוך על כך ויש לדאוג לנקותו.

[משנ"ב ס"ק כ]

הינו ד' אמות ממקום שיקלה הריח³⁰.

30) ולגבי צירוף למנין, הביא בביה"ל לעיל (סי' נה סי"ג ד"ה של) את דעת הגר"א שעובי הפתח דינו כחצר קטנה שנפרצה לגדולה ומצטרף אליה, וכתב הגר"ח קניבסקי (מסכת מוזהו סי' רפו ס"ק כח בהע' שם בשם הגר"ל) שלשיטת הגר"א אם יש צואה בתוך החדר אסור לקרוא בחלל של עובי הפתח.

[ביה"ל ד"ה שירחיק]

אסרין קף מצאתי בקפר יבשר טוב שהקשה גם-כן קשיא ז'³¹.

31) וראה מה שתיירץ בשו"ת יבשר טוב (סי' יט). והערוך השלחן (סי"א) תירץ את פסק השו"ע שכשיש צואה בחצר הגדולה מועיל להתרחק בקטנה, כיון שדעת השו"ע שאין מחשיבים את כל החצר כארבע אמות, ולכן אין היא נאסרת כולה, ומשום כך העומד מרחוק מותר לו לקרוא דברים שבקדושה.

22) ולגבי הפסק בינו לבין הצואה על ידי צורת הפתח או שני פסים העומדים בשני הצדדים, כתב בשו"ת שלמת חיים (סי' ק) שיתכן שאינם מועילים. וראה בספר ארץ צבי (להגראצ"פ, ח"ב סי' ה אות ג) שכתב שאף שלכל דבר צורת הפתח דינה כמחיצה, מ"מ אין זה כבוד שמים ללמוד ולהתפלל אם רק צורת הפתח היא שחוצצת בינו לבין הצואה.

ולגבי מיטת תינוק שיש לה מחיצות של פסים וביניהם פחות משלשה טפחים וגובהן למעלה מעשרה טפחים והדרך לפותחן לפעמים, הורה החזו"א (גנוי שערי ציון הלכות והליכות או"ח אות יד) שהן נחשבות כמחיצה לגבי צואה שבתוך המיטה, ולכן מועיל להסיר את פניו ממנה, ואם המיטה מכוסה ברשת ואין רואים דרכה את הצואה, הרי היא נחשבת כמכוסה.

ולגבי מחיצה הזזה ברוח כגון וילון, כתב בביה"ל לקמן (סי' רמ ס"ו ד"ה עד שיהיה, וכן מבואר במשנ"ב לקמן סי' שטו ס"ק ו) שאינה מועילה כהפסק בפני ספר תורה, אלא אם כן היא קשורה למעלה ולמטה. והחזו"א צידד (או"ח סי' נב ס"ק יד) שבבית שאין נושבת בו רוח מועיל וילון גם אם אינו קשור מלמטה, אלא שיתכן שאין הדרך לקבוע מחיצה רפויה שרוח מצויה מבטלתה, ועל כן אין היוצא נחשב למחיצה. וראה מה שכתבנו לעיל (בהקדמת הביה"ל אות ה) לגבי מחיצת אנשים.

[משנ"ב שם]

גם-כן אסור לקרות²³, דשדין ראשו בְּתַר רַב²⁴.

23) אמנם החזו"א (או"ח סי' טו ס"ק יא) כתב שלשיטת רב הונא שדרש מ'כל הנשמה תהלל', שאברי הנשימה הם המהללים, מסתבר שהולכים אחר ראשו, ואם הראש במקום נקי מותר להתפלל.

24) אמנם, לדעת היש אוסרים המובאת בשו"ע לעיל (סי' עו ס"ד), שאסור לאדם לקרוא קריאת שמע אפילו אם אחד מאבריו נמצא תוך ארבע אמות של צואה (כמבואר במשנ"ב שם ס"ק יב), כתב הפמ"ג (א"א תחילת סי' עד) שלכאורה לא נצרך הטעם המובא כאן.

[משנ"ב ס"ק יז]

יש אומרים דשדין בְּתַר עֲלָמָא, כִּינן שְׁהוּא בְּרִשּׁוֹת אַחַר, וְיִשׁ אוֹרְיִין²⁵.

25) ולענין אמירת דברים שבקדושה כנגד מחיצות בית הכסא הנמצאות ברשות אחרת, כתב לקמן (סי' פג ס"ק ה) שעצימת עינים מועילה לכל הדעות.

ולענין איסור 'ולא יראה' בערוה, כתב לעיל (סי' עה ס"ק כט) בשם הפמ"ג לצדד שמוותר בציוור זה, אלא שהוסיף שמדברי הפמ"ג (כאן) משמע שחזר בו, וכן משמע מהחיי אדם (כלל ד ס"ט) שאסור.

[משנ"ב ס"ק טז]

וקדעה זו פסקי האחרונים²⁶.

26) ולעשות סוכה במקום שבו יגיע אליה ריח רע, כתב לקמן (סי' תרל ס"ק ד) שאם יש לו מקום אחר לעשותה לא יעשה שם, אך אם אין לו מקום אחר לעשותה, יוצא בה ידי חובה אך לא יברך

